Sicilië, 1985

De sleutel tot alle dingen.

"Zonder Sicilië kan Italië nooit volledig begrepen worden. In Sicilië vindt men de sleutel tot alle dingen" schreef ooit J.W.Goethe.

Het weer in België is rotslecht als ik op 9 juni aan boord stap van een chartervliegtuig met bestemming Catania, één van de twee internationale luchthavens van Sicilië. Iets meer dan vier uur, en een tussenlanding op het eiland Malta later zetten wij voet op Siciliaanse bodem. Het weer is er zomers mooi, een heel contrast met het druilerige Belgische weertje.

Een luxueuze bus brengt ons in geen tijd naar het Park Hotel in Acireale. Wij zijn klaar voor een tiendaagse verkenning van dit prachtige eiland. Sicilië heeft een bewogen geschiedenis achter de rug, dat lijdt geen enkele twijfel. Omwille van de strategische ligging werd het achtereenvolgens door Grieken, Romeinen, Byzantijnen, Arabieren, Noormannen, Zweden, Spanjaarden en Oostenrijkers bezet of bewoond alvorens in 1861 bij Italië geannexeerd te worden. Na de Tweede Wereldoorlog, en wegens de grote drang naar onafhankelijkheid van de eilandbewoners, werd Sicilië in 1946 getransformeerd tot autonome regio met speciaal statuut. Tot op de dag van vandaag is dit nog steeds het geval.

Bij mij echter heeft Sicilië steeds symbool gestaan voor twee dingen : de Etna-vulkaan en de Maffia. Ongetwijfeld zullen er in de komende tien dagen vele symbolen aan toegevoegd worden.

Etna, bron van leven en dood

De eerste dag van het verblijf staat deze vulkaan, door de Sicilianen gewoon 'de berg' genoemd, op het programma. Het is opvallend hoe deze, met een eeuwige rookpluim getooide mastodont het Siciliaanse landschap voor een groot deel domineert. Onze bus brengt ons tot op een hoogte van 1881m, nabij de berghut Spienze in het Cantoniera d'Etna. Van hieruit kunnen we met een jeep hogerop geraken, als alles goed gaat zelfs tot bij de kraterrand. Hopelijk kan ik van daaruit een blik werpen in de rode en dampende muil van dit dreigende monster.

Op de flanken van de Etna.

We hebben geen geluk. De Etna laat vandaag blijkbaar geen indringers toe. Reeds enkele dagen blijkt hij last te hebben van een indigestie, want onder begeleiding van een licht gerommel en gesis wordt voortdurend gloeiende lava uitgestoten. We kunnen met de jeep slechts enkele honderden meters hogerop geraken. Van daar uit wordt het te gevaarlijk om verder te stijgen. Je weet maar nooit of de lavastroom, afkomstig uit één van de talrijke nevenkraters niet plots versnelt en van richting verandert. Jammer, de klim tot de 3300m hoge kraterrand van deze hoogste Europese vulkaan zal voor een andere keer zijn. Ik kan, onder leiding van een plaatselijke berggids, wel nog een eind te voet verder klimmen, tot we slechts enkele meter verwijderd zijn van de voet van de reeds voor een deel gestolde lava. Een hele vreemde gewaarwording. Ik voel hoe de gloeiend hete as het haar van mijn onbeschermde benen verschroeit terwijl een koude bergwind het dragen van een dikke jas noodzakelijk maakt.

Voor de gloeiende lavastroom

Minutenlang aanschouw ik het vernietigende werk van deze alles op zijn weg vernietigende stroom van verderf. Bomen vind je niet meer op deze hoogte. Die zijn reeds bij een vorige uitbarsting volledig opgeslorpt. Talrijke struiken worden tergend traag opgevreten. Eerst beginnen ze fel te roken om dan plots te verdwijnen in een heuse steekvlam. Ik waan mij op een andere planeet, zo overweldigend en tegelijkertijd beklemmend is de sfeer die er heerst op deze vulkaan.

Fuoco Dell'Etna

Steeds te voet dalen we in een wijde cirkel terug af. Tot over onze enkels zakken we weg in de stofferige as, afkomstig uit het binnenste van onze aarde. Het is er ook fel koud. Een felle wind zorgt ervoor dat het striemende stof benen en gelaat geselt. We zijn blij als we eindelijk terug in de Sapienza hut aankomen, waar we ons tegoed doen aan een vuurrode Fuoco Dell'Etna (vuur van de Etna) een 40 graden sterke likeur die alleen hier te krijgen is. Naar het schijnt krijg je er haar van op je borst, al zou haar op mijn benen beter van pas komen, want dat is door het korte bezoek aan de Etna voor een groot deel verdwenen. Of het zal helpen weet ik niet, het is in ieder geval heel sterk, maar het smaakt naar nog. Talrijke flesjes verwisselen van eigenaar (om thuis ook eens te laten proeven), en in een opgewekte stemming (hoe zou dat komen ?) rijden we terug richting Catania.

Nu merk ik pas hoe een groot gedeelte van de omgeving in de loop der jaren overspoeld is geworden door lava. Je kan bijna tot op enkele meter de gevolgen van vroegere uitbarstingen merken. De ergste uitbarsting heeft jaren geleden de buitenwijken van Catania zelf bereikt. Opvallend is ook hoe de vruchtbare lava na enkele jaren steeds opnieuw voor een weelderige plantengroei zorgt. De Etna neemt en geeft. Een duidelijk bewijs hiervoor ligt hier over slechts enkele kilometer afstand voor onze voeten gespreid.

Taormina, de postkaart van Sicilië

Taormina

Na het ruwe geweld van de Etna is het vandaag de beurt aan het mooie, pittoreske stadje Taormina. In gelijk welke vakantiebrochure over Sicilië komt dit prachtig gelegen stadje voor. Het ligt op 250m boven de zeespiegel (een hele onderneming voor wie een duik in zee wil nemen, via ontelbare trapjes af moet dalen en dus ook weer stijgen), op een soort terras, met prachtig uitzicht op de Ionische Zee, en vooral op de Etna. De weelderige plantengroei, de kleine, smalle en schilderachtige straatjes zijn een paradijs voor landschapschilders.

Het paradepaardje van Taormina is echter het prachtig gelegen Griekse theater. De Grieken wisten heel goed waar ze hun openluchttheaters moesten neer planten. Wanneer het vertoonde schouwspel hen niet kon bekoren konden zo toch steeds met volle teugen genieten van het natuurlijke decor.

We lunchen in het prachtige Monte Tauro-hotel met de typische terrasvormig gelegen kamers. Verhongeren hoef je in Sicilië in geen geval te doen. De maaltijden zijn er overvloedig, overheerlijk en zeker niet duur. Originele pasta's worden afgewisseld met typische vlees- en visgerechten,

Recht uit de zee op tafel

begeleid door frisse, door olijfolie verzadigde slaatjes. De 'gelati' (ijskreem) is naar het schijnt nergens ter wereld zo lekker als hier en dat moeten we natuurlijk uitvoerig 'controleren'. Van de overheerlijke streekwijnen kunnen enkelen onder ons blijkbaar ook nooit genoeg krijgen. Kortom, Sicilië is een paradijs voor fijnproevers allerhande, echter niet voor kleine eters en mensen die hopen enkele pondjes te zullen afvallen. Want telkens wanneer je denkt, dit was het, nu is het voorbij, wordt toch nog een nieuwe culinaire verrassing opgediend.

Eindbestemming vandaag is Siracusa, in de oudheid de belangrijkste stad van het eiland.

Villa Politi, of logeren in een heuse villa

De Villa Politi

Reeds bij het verlaten van de Via Politi Laudien in Siracusa kan ik het reeds merken. Dit wordt geen alledaags hotel waar we twee dagen zullen logeren. Via een gigantische poort rijden we over een prachtige, met beelden en tropische palmen afgezoomde oprijlaan, tot voor de monumentale ingang van de Villa Politi. Dit hotel, een oude villa, was vroeger één van de meest luxueuze onderkomens in heel Sicilië. Vele grootheden, waaronder Winston Churchill, hebben hier meermaals gelogeerd. Vooral binnenin zie je nog verschillende tekenen van de vergane glorie. De afwerking is vorstelijk. Monumentale trappen en kroonluchters (waarvan er hier en daar reeds een verdwenen is, wegens dwingende redenen verkocht volgens de eigenaar), veel te ruime slaapkamers met dito badkamers, een rustieke bar, voorzien van hier en daar nog oude antieke lederen fauteuils, en zoveel dingen meer geven me een idee van de afkomst van de gasten die hier ooit gelogeerd hebben.

Nu is het hotel jammer genoeg stilaan in verval geraakt, waardoor het enkele sterren verloren heeft, de dure gasten heeft zien vertrekken en de prijzen heeft moeten verlagen om niet volledig teloor te gaan. Ruimte nu dus voor toeristen met een 'normale' beurs die zich ook eens kunnen vleien in dure sofa's, slapen in een hemelbed, zich verfrissen in het prachtige, met keramiektegels gedecoreerde zwembad en zoveel luxueuze dingen meer. Zeker een aanrader, dit hotel.

In Siracusa bezoeken we de vele bezienswaardigheden van deze 'Koningin aller steden' , in 734 voor Christus door Grieken uit Korinthe gesticht. Wat vooral bijblijft is het Romeinse amfitheater, het grootste van het Romeinse Keizerrijk, het oor van Dionysos, een uitgehouwen grot, een merkwaardig staaltje van akoestiek en de Dom van Siracusa, vooral bekend voor het beeldje

Papyrus

van de wenende Madonna, dat jaarlijks vele duizenden bedevaarders naar deze stad trekt. In Siracusa bevindt zich ook een papyrusplantage met nabijgelegen papyrusinstituut. Raar, ik dacht dat papyrus nog enkel in Egypte te vinden was. Ik koop er een prachtig schilderijtje, geschilderd op echte papyrus, met certificaat. Stel je voor, dit gaat binnen vijfhonderd jaar veel geld opleveren op een veiling bij Sotheby's in Londen.

Tempels, tempels en nog eens tempels

Agrigento

Jammer, maar we moeten vaarwel zeggen aan onze schitterende villa. De volgende dagen gaat de toeristische verkenning van het eiland verder. We starten bij de Villa Romana del Casale in Piazza Armeria. Deze oude Romeinse villa bevat een schat aan wonderwel intact gebleven mozaïeken. Ik vind het alleen een beetje jammer dat er een gedrocht van een overkoepeling boven de restanten van deze villa is gebouwd, zodat inbeelding in het authentieke kader absoluut onmogelijk is geworden.

Daarna gaat het richting Enna, een iets in de hoogte gebouwd stadje met prachtige uitzichten, vooral vanop de Castello di Lombardia, een oude vesting, gebouwd door Frederik II van Hohenstaufen.

Caltanisetta is reeds sinds de oudheid een mijnbouwcentrum, en is sinds de 18e eeuw vooral bekend om zijn zwavelwinning. Het vulkanisch karakter van het eiland zal hier ongetwijfeld iets mee te maken hebben. Dit stadje zou juist in het centrum van Sicilië gelegen zijn, iets wat door andere stadjes betwist wordt, want ieder ligt natuurlijk graag in het middelpunt van Sicilië, dat staat goed in een toeristische brochure.

Opvallend is hoe vele namen van dorpen en steden afkomstig zijn uit het Arabisch. Caltanisetta bijvoorbeeld is afgeleid uit het woord Kalat-Nissa, wat Vrouwenkasteel betekent.

Segesta

Eén van de grote trekpleisters van Sicilië is Agrigento, en vooral de enig mooi gelegen tempelvallei. Deze vallei bevat een groot aantal mooi bewaard gebleven Griekse tempels. De mooiste hiervan is de Concordiatempel. Wat mij vooral opvalt is de hitte, die hier als het ware in de valleikom opgesloten wordt.

Selinunte. De in 628 voor Christus gestichte Griekse kolonie heeft een indrukwekkend groot tempelcomplex achtergelaten, dat jammer genoeg door een hevige aardbeving bijna helemaal verwoest is geworden. Wat opvalt is de uitgestrektheid van de site, maar vooral de bijna heilige stilte die hier heerst.

Segesta is de laatste, zij het onvoltooide, Griekse tempel die we bezoeken. Deze tempel staat in perfecte harmonie met het verder onherbergzame landschap.

"Teveel is Trop, Trop is Teveel". De Griekse en Romeinse tempels, hoe mooi en indrukwekkend ze ook mogen zijn, beginnen er stilaan langs mijn oren uit te komen. Het wordt stilaan tijd voor iets anders.

Palermo, in het hol van de Maffia

"Enkele richtlijnen vooraleer we Palermo binnenrijden", zo begint Geert, onze reisleider " ons hotel Ponte ligt in een nogal risicovolle wijk van de stad. Ga steeds in kleine groepjes de stad in, dames gaan best nooit alleen. Draag handtassen of reistassen nooit langs de straatzijde. De bagage laden we uit de bus en wordt onmiddellijk het hotel binnengedragen. Geen enkel stuk bagage mag, ook al is het maar enkele seconden, onbewaakt op het voetbad achterblijven."

Palermo

Een verwittigd reiziger is er twee waard. Alles valt volgens mij nogal mee. Geert zal waarschijnlijk iets overdreven hebben in zijn aankondiging. Dat het echter bittere ernst is merk ik enkele minuten later. Een bejaarde toeriste wordt het hotel binnengedragen met de linkerarm uit de kom. Haar handtas was door een man op een scooter op een brutale wijze afgerukt. Toen ze de handtas nog kon vastgrijpen gaf de scooter gas, met als gevolg dat de vrouw mee de straat werd opgesleurd met het gekende gevolg. Een betere verwittiging hadden we niet kunnen krijgen. Als een horde bange schapen, alert voor elk mogelijk gevaar, dicht tegen mekaar aansluitend, trekken we die avond de stad in.

Opvallend is de drukte in de straten. Vooral ontelbare scooters wringen zich tussen de luid toeterende auto's. Deze scooters lijken wel op een georganiseerde wijze steeds dezelfde rondjes te draaien, waarschijnlijk op zoek naar argeloze, onoplettende toeristen.

We zijn uitgenodigd om toeschouwer te zijn van iets waar Palermo beroemd voor is : het poppenspel. In een klein poppentheater zitten we op lage banken te wachten op het spektakel. Het is warm en muf in het kleine poppentheater. Een kleine jongen zit vooraan en draait aan een orgel. Een folkloristische ouderwetse begeleiding. De in prachtige kostuums gestoken marionetten worden bediend door slechts één corpulente man. Door het decor zien we hem soms heen en weer bewegen, met ontbloot bovenlijf waar het zweet in stroompjes af gutst. Want inspannend is het zeker, dit poppenspel. Het zit immers vol actie.

Muzikale ondersteuning poppenspel

Poppenspeler in het zweet

Het stuk gaat bijna steeds over een goede, in blinkend harnas uitgedoste ridder, die het opneemt tegen de kwade, laaghartige ridder in doffe, bijna zwarte kledij. Zij strijden, hoe kan het anders, om de gunsten van een mooie jonkvrouw. De kwade ridder laat geen moment onbenut om zich bij de toeschouwers onpopulair te maken. Hij vermoordt op een lugubere wijze de ouders van de jonkvrouw en ontvoert haar naar zijn kasteel. De goede ridder, de held, redt de jonkvrouw uit de klauwen van de boosdoener, en doodt hem vervolgens in een heroïsch gevecht.

Niets speciaals, zou je eerste indruk kunnen zijn, eigenlijk de belangstelling van een verwend toerist niet waard. Je zou kunnen gelijk hebben, ware het niet dat er heel wat humor in het spel vervat zit. De talrijke gevechtscènes zijn zwaar overdreven en toch realistisch. De ridders zijn voorzien van echte zwaarden en die kletteren tegen mekaar en tegen het schild en het harnas van de tegenstander, tot die een arm, een been of zelfs zijn hoofd verliest in de strijd. Deze daadwerkelijk afgehakte ledematen vliegen in de publiek, tot groot jolijt van de toeschouwers. Eigenlijk loopt het hele stuk, op een vooraf georchestreerde wijze, helemaal fout, en daarachter schuilt juist de humor en de aantrekkingskracht van het geheel. Het verhaal is eigenlijk puur bijzaak.

Een schitterende avond, afgerond met een gezellig etentje in een oergezellig plaatselijk restaurantje. Het interieur is op een wijze die typisch is voor deze stad, overdadig versierd met honderden schilderijen, allerhande grote en kleine flessen, drogende hammen, reusachtige worsten. Het eten, maar vooral de wijn, smaakt er voortreffelijk en naar nog. Gevolg is dat het troepje bange schapen van iets vroeger op de avond veranderd is in een dapper heroïsch leger dat, gesterkt door het voorbeeld van de dappere ridder, maar vooral door enkele flesjes lekkere wijn, onversaagd de terugtocht naar hotel Ponte aanvat.

'The morning after' hebben enkelen onder ons duidelijk last van een 'marionettenkop' (van hout dus). Nochtans een druk programma vandaag. Uitgebreid bezoek aan Palermo, één van de oudste steden van Sicilië, mooi gelegen aan de voet van de Monte Pellegrino. Zoals vele andere steden heeft ook Palermo een invloed van verschillende culturen ondergaan. Het Huis Van Aragon echter heeft de stad een nadrukkelijke Spaanse barokstijl gegeven, die vandaag nog overal merkbaar is. De vrouwelijke gids loodst ons door de verschillende bezienswaardigheden met een enthousiasme waar ik na de vorige avond nog helemaal niet aan toe ben. Zij probeert ons zelfs enkele typisch Siciliaanse liedjes te leren en is verwonderd, ja bijna verontwaardigd , wanneer het publiek zo slecht meezingt.

Vooral het historische centrum is heel mooi en schilderachtig en een bezoek overwaard.

Zonder echt veel spijt nemen we na enkele uren afscheid van onze Siciliaanse vrouwelijke furie en rijden we naar Monreale, waar we het rustgevende Benediktijner klooster bezoeken. Het bezoek aan de catacomben is een

Catacomben van Benediktijner klooster

Gebalsemd lichaam van klein meisje

Porticello

griezelige bedoening en absoluut niet geschikt voor gevoelige bezoekers. De vroegere bewoners hadden de gewoonte de lichamen van hun afgestorvenen te balsemen. Ze werden nadien niet begraven, maar zichtbaar in nissen in de catacomben van het klooster bewaard. Een luguber zicht. Het balsemen is bij het ene lijk al beter gelukt dan bij het andere, wat heeft geleid tot een beeld dat thuis hoort in een of andere griezelfilm. Eén lichaam maakt echter een uitzondering. Dat van een klein meisje. Het lichaam van dit kleine meisje is zodanig goed bewaard gebleven dat het precies lijkt of ze slaapt en elk ogenblik opnieuw wakker kan worden. Een ontroerend beeld dat mij nog lang zal bijblijven.

Santa Flavia, zon , zee, maar geen strand

De rondreis is leerrijk en boeiend geweest, maar ook heel vermoeiend. Tijd dus om nog enkele dagen de luie toerist uit te hangen in het Zagarella en Sea Palace. Dit hoteldorp, gelegen in Santa Flavia, een dorpje aan zee, op enkele kilometer van Palermo, is een paradijs voor de veeleisende toerist. Het beschikt over mooi ingerichte kamers, verschillende sfeervolle restaurants en bars, een bruisende discotheek, een zoet- en een zoutwaterzwembad en heel wat sportfaciliteiten. Jammer genoeg is er geen strand. De kust is er rotsachtig en zwemmen in zee is , gezien de felle stroming, alleen aan te raden aan goede zwemmers.

Het is in juni nog helemaal niet druk in het Zagarella en Sea Palace. De hoteleigenaar vertelt mij dat de club een maand later volledig overspoeld wordt door Italiaanse toeristen. Wat dat betekent heb ik twee jaar geleden in Griekenland ondervonden.

Na twee dagen zalig nietsdoen, bakken in de zon, afkoelen in het zwembad, genieten van een heerlijk frisse cocktail, kortom, vakantie waar zoveel hardwerkenden het hele jaar van dromen, begin ik mij reeds stierlijk te vervelen. Vakantie en stilzitten hoort bij mij nu eenmaal niet samen. De resterende dagen breng ik dan ook steevast buiten het hotel door.

In het nabijgelegen haventje van Porticello zorgt het komen en gaan van kleine vissersbootjes steeds voor de typisch zuiderse animo. Het is heerlijk wandelen en fietsen tussen de uitgestrekte, fris ruikende citroen-, sinaasappel- en olijfgaarden in de buurt

Vers gevangen

van Santa Flavia. Het stadje Cefalu ligt evenmin ver weg en wordt dus met een bezoek vereerd.

'Oost West, Thuis Best' luidt de spreuk. 'Thuis' is in dit geval een waterzonnetje dat weerkaatst in de doornat geregende tarmac van Zaventem, enkele dagen en een vliegtuigreis later. Ik heb er dus moeite mee om mij op dit ogenblik volmondig met deze spreuk te kunnen verzoenen, zeker na het onvergetelijke verblijf op het prachtige, zonovergoten, gastvrije eiland Sicilië, de sleutel tot alle dingen.

Palermo by night.